YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
30 päivänä huhtikuuta 1996 *

Asiassa C-214/94,

jonka Bundesarbeitsgericht (Saksan liittotasavalta) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Ingrid Boukhalfa

vastaan

Saksan liittotasavalta

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan 1 ja 4 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias sekä jaostojen puheenjohtajat C. N. Kakouris (esittelevä tuomari), J.-P. Puissochet ja G. Hirsch sekä tuomarit G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm ja L. Sevón,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Boukhalfa, edustajanaan asianajaja Wilfried Mosebach, Kassel,

— Saksan liittotasavalta, asiamiehenään asianajaja Axel Groeger, Köln,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies Christopher Docksey ja tässä yksikössä toimiva kansallinen virkamies Horstpeter Kreppel,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Saksan liittotasavallan ja komission esittämät suulliset huomautukset 19.9.1995 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.11.1995 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bundesarbeitsgericht on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 23.6.1994 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 25.7.1994 EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen

perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2, jäljempänä asetus N:o 1612/68) 7 artiklan 1 ja 4 kohdan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa asianosaisina ovat Boukhalfa ja Saksan liittotasavalta.

3 *Gesetz über den Auswärtigen Dienst*issä (ulkoasiainministeriön palkkaamaa henkilöstöä koskeva Saksan laki, *BGBl.* I, s. 1842, jäljempänä GAD) säännellään erityisesti ulkomaanedustuksessa työskentelevän henkilöstön asemaa; tähän henkilöstöön kuuluvat ministeriöstä lähetetyt työntekijät ja työntekijät, joita ei ole lähetetty ministeriöstä (paikalliset toimenhaltijat). Tässä laissa tehdään paikallisten toimenhaltijoiden osalta ero sen mukaan, onko henkilö Saksan kansalainen vai ei.

4 Niiden paikallisten toimihenkilöiden oikeudellinen asema, jotka ovat Saksan kansalaisia, määritetään GAD:n 32 pykälän mukaan saksalaisissa työehtosopimuksissa ja Saksan lainsäädännön säännöksissä. Heidän työsuhteensa ehtoja säännellään ennen kaikkea 28.9.1973 tehdyssä saksalaisessa työehtosopimuksessa.

5 Niiden paikallisten toimenhaltijoiden, jotka eivät ole Saksan kansalaisia, työsuhteen ehdot määräytyvät GAD:n 33 pykälän mukaan vastaanottavan maan oikeuden mukaisesti paikallinen käytäntö huomioon ottaen. Tämän säännöksen mukaan heille taataan asianmukaiset sosiaaliset ehdot paikallinen tilanne huomioon ottaen.

6 Boukhalfa on kansalaisuudeltaan belgialainen. Hän on ollut 1.4.1982 lähtien Saksan Algerin suurlähetystön passiosaston palveluksessa paikallisena toimenhaltijana. Hänen työsopimuksensa on tehty Algerissa. Boukhalfa oli sijoittautunut Algeriaan

jo ennen sopimuksen tekemistä ja hänen pysyvä asuinpaikkansa oli myös siellä. GAD:n 33 pykälän mukaisesti tähän sopimukseen sovelletaan Algerian oikeutta.

7 Boukhalfa pyysi 19.11.1991 lähettämällään kirjeellä, että hänelle myönnetään sama kohtelu kuin niille paikallisille toimenhaltijoille, jotka ovat Saksan kansalaisia ja joihin sovellettiin GAD:n 32 pykälää. Saksan liittotasavalta ei hyväksynyt tätä pyyntöä.

8 Boukhalfa nosti tämän jälkeen Arbeitsgericht Bonnissa kanteen, jossa hän vetosi perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdan määräyksiin ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohdan säännöksiin, joissa kielletään kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden kansalaisten syrjintä työntekijöinä.

9 Saksan liittotasavalta on väittänyt, että esillä olevaan asiaan ei voida soveltaa yhteisön oikeutta, koska sen soveltamisala rajoittuu EY:n perustamissopimuksen 227 artiklan mukaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueeseen ja koska Boukhalfa ei ollut jäsenvaltion sellaisen kansalaisen asemassa, joka työskentelee toisessa jäsenvaltiossa, vaan hän oli aina työskennellyt kolmannessa maassa.

10 Arbeitsgericht hyväksyi kanteen. Valituksen perusteella Landesarbeitsgericht Köln kumosi tämän tuomion.

11 *Revision*-menettelyssä Bundesarbeitsgericht esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohtaa ja asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohtaa tulkittava siten, että Algeriassa pysyvästi asuvaa Belgian kansalaista, joka työskentelee Saksan Algerin suurlähetystön passiosastolla ja jonka työsopimus on tehty paikan päällä ja pannaan siellä pysyvällä tavalla täytäntöön, ei saa syrjiä kansalaisuuden perusteella hänen työsuhteensa ehtojen suhteen?"

12 Kansallinen tuomioistuin kysyy tällä kysymyksellä sitä, sovelletaanko perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdassa ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohdassa ilmaistua kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa sellaiseen jäsenvaltion kansalaiseen, joka asuu pysyvästi kolmannessa maassa ja joka on toisen jäsenvaltion palveluksessa sen suurlähetystössä tässä kolmannessa maassa sekä jonka työsopimus on tehty paikan päällä ja pannaan siellä pysyvällä tavalla täytäntöön.

13 On syytä muistuttaa siitä, että perustamissopimuksen 48 artiklan lisäksi asetuksilla perustamissopimukseen perustuvina toimielinten antamina säädöksinä on periaatteessa sama maantieteellinen soveltamisala kuin perustamissopimuksella itsellään (asia 61/77, komissio v. Irlanti, tuomio 16.2.1978, Kok. 1978, s. 417, 46 kohta).

14 Perustamissopimuksen soveltamisala on määritelty sen 227 artiklassa. Tässä artiklassa ei kuitenkaan suljeta pois sitä mahdollisuutta, että yhteisön säännöillä voi olla vaikutuksia yhteisön alueen ulkopuolella.

15 Tältä osin on syytä todeta, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeuden säännöksiä voidaan soveltaa yhteisön alueen ulkopuolella harjoitettavaan ammattitoimintaan, jos työsuhde säilyttää riittävän kiinteän liitynnän yhteisön alueeseen (ks. tältä osin erityisesti asia 237/83, Prodest, tuomio 12.7.1984, Kok. 1984, s. 3153, 6 kohta; asia 9/88, Lopes da Veiga, tuomio 27.9.1989, Kok. 1989, s. 2989, 15 kohta ja asia C-60/93, Aldewereld, tuomio 29.6.1994, Kok. 1994, s. I-2991, 14 kohta). Tämän periaatteen on katsottava koskevan myös sellaisia tapauksia, joissa työsuhde liittyy riittävällä tavalla jäsenvaltion oikeuteen ja näin ollen asiaa koskeviin yhteisön oikeuden säännöksiin.

16 Esillä olevassa asiassa esitetyistä asiakirjoista ilmenee, että Saksan säännöksiä sovelletaan useisiin pääasian kantajan tilanteeseen liittyviin seikkoihin. Ensinnäkin hänen työsopimuksensa on tehty sen jäsenvaltion oikeuden mukaisesti, jonka palveluksessa hän on, ja ainoastaan tämän oikeuden soveltamisesta johtuu, että hänen työsuhteensa ehdot määräytyvät Algerian oikeuden mukaisesti. Toiseksi tähän sopimukseen sisältyy lauseke, jolla Bonnin, ja sittemmin Berliinin tuomioistuimille annetaan toimivalta käsitellä tähän sopimukseen liittyvät, osapuolten väliset erimielisyydet. Kolmanneksi pääasian kantaja kuuluu Saksan valtion sosiaaliturvajärjestelmään eläkevakuutuksen osalta ja on tuloistaan, vaikkakin rajoitetusti, verovelvollinen tässä samassa valtiossa.

17 On syytä todeta, että pääasian kantajan tapauksen kaltaisissa tapauksissa yhteisön oikeutta, ja siten edellä mainituissa yhteisön oikeuden määräyksissä ja säännöksissä ilmaistua kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa, sovelletaan työsuhteen kaikkiin niihin kysymyksiin, joita säännellään jonkin jäsenvaltion oikeudessa.

18 Saksan hallitus väittää kuitenkin, että Boukhalfan työsuhteen ehtoja säännellään Algerian oikeudessa ja että näin ollen edellä mainittuja, kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa koskevia yhteisön oikeuden määräyksiä ja säännöksiä ei voida soveltaa.

19 Tältä osin on syytä todeta, kuten edellä 16 kohdassa on jo todettu, että vaikka Boukhalfan työsuhteen ehdot määräytyvät Algerian oikeuden mukaisesti, tämä johtuu GAD:n 33 pykälän soveltamisesta, ja pääasiassa on asetettu kyseenalaiseksi juuri tämän säännöksen yhteensoveltuvuus yhteisön oikeuden kanssa.

20 Saksan hallitus väittää lisäksi, että pääasian kantajan kotipaikka ei ole yhdessäkään jäsenvaltiossa vaan Algeriassa, ja näin oli jopa ennen työsopimuksen tekemistä. Lisäksi kansallinen tuomioistuin huomauttaa, että työsopimus on tehty Algeriassa ja että se pantiin siellä täytäntöön pysyvällä tavalla.

21 Nämä seikat eivät kuitenkaan ole omiaan saattamaan kyseenalaisiksi edellä mainittuja liityntäkohtia yhteisön oikeuteen.

22 Edellä esitetyn perusteella on syytä vastata esitettyyn kysymykseen, että perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdassa ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohdassa ilmaistua kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa sovelletaan jäsenvaltion sellaiseen kansalaiseen, joka asuu pysyvästi kolmannessa maassa ja joka on toisen jäsenvaltion palveluksessa sen suurlähetystössä tässä kolmannessa maassa sekä jonka työsopimus on tehty paikan päällä ja pannaan siellä pysyvällä tavalla täytäntöön; tätä kieltoa sovelletaan työsuhteen kaikkiin niihin kysymyksiin, joita säännellään tämän työnantajana olevan jäsenvaltion lainsäädännössä.

Oikeudenkäyntikulut

23 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen

tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Bundesarbeitsgerichtin 23.6.1994 tekemällä päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 2 kohdassa ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohdassa ilmaistua kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltoa sovelletaan jäsenvaltion sellaiseen kansalaiseen, joka asuu pysyvästi kolmannessa maassa ja joka on toisen jäsenvaltion palveluksessa sen suurlähetystössä tässä kolmannessa maassa sekä jonka työsopimus on tehty paikan päällä ja pannaan siellä pysyvällä tavalla täytäntöön; tätä kieltoa sovelletaan työsuhteen kaikkiin niihin kysymyksiin, joita säännellään tämän työnantajana olevan jäsenvaltion lainsäädännössä.

Rodríguez Iglesias Kakouris Puissochet Hirsch Mancini

Schockweiler Moitinho de Almeida Murray Jann

Ragnemalm Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä huhtikuuta 1996.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti